

7. DUYGUSAL, DAVRANIŞSAL VE SOSYAL UYUM GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLER

Duygusal Uyum Güçlüğü: Sağlık durumu, zihinsel ve duygusal faktörlerle açıklanamayan; bireyin kendisi ve çevresiyle dengeli, doyurucu ilişki kurma ve sürdürmede güçlük çekme, genel bir mutsuzluk ve depresyon hâli, bireysel veya okul problemleriyle ilgili korku, tırnak yeme, parmak emme ve benzeri fiziksel belirtilerden bir veya birden fazlasının uzun süreli olarak ortaya çıkması nedeniyle eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumudur.

Sosyal Uyum Güçlüğü: Madde bağımlılığı, yetersiz beslenme, göç, suç işleme, suça yönelme, çalışma, ihmâl, istismar ve terk edilme gibi riskli hayat şartlarından dolayı bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesine denir.

Özellikleri

- Sosyal, duygusal, iletişimde **uyum güçlükleri** gözlenir.
- **Dikkat dağınıklığı**, okul başarısı ve arkadaş ilişkilerinde problemler sıklıkla ortaya çıkar.
- **Suça yönelme** ve aşırı risk alma özellikleri gösterebilirler.
- İçer dönüklük, **sosyal ilişkilerde** zayıflık veya aşırılıklar gözlenebilir.

Kimi bireylerde yetişme koşullarından, olumsuz aile tutumlarından (aşırı koruyuculuk, ilgisizlik, şiddet v.b.) maddi yetersizliklerden, sosyal, kültürel olanaksızlıklardan dolayı bu farklılıklar daha ileri düzeyde görülerek, olumsuz davranış örüntüleri şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Bireye bu olumsuz davranışları öğreten yukarıda sayılan süreçler dikkate alınmadan bakıldığında ve değerlendirildiğinde de bu bireyler duygusal ve davranış bozukluğu gösteren birey olarak görülmektedir.

Nedenler:

İnsan davranışları bir çok etmenin sonucu olarak meydana gelmektedir. Duygu ve davranış bozukluğunun nedenlerini açıklamada yaşanan sorunların başında insan davranışların tek bir nedenin sonucu olarak açıklanmaya çalışılmasıdır. Yine farklı kuramsal yaklaşımların farklı açıklamadan bakmaları konunun daha karmaşık hal almasına neden olmaktadır. Duygu ve davranış bozukluğunun nedenleri belirlemede karşılaşılan güçlüklerle ve kuramsal yaklaşımlarının farklı açılardan bakmalarına rağmen duygu ve davranış bozukluğuna neden olan etmenler biyolojik ve çevresel olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Biyolojik Etmenler: Günümüzde insan davranışlarını biyolojik yapının etkilediği kabul edilmektedir. Bununla birlikte biyolojik özellikler tek başına bireylerdeki Duygu ve davranış bozukluğunun nedeni olarak görülmemektedir. Her birey biyolojik yapısının bir sonucu olarak doğuştan bazı eğilimlerle dünyaya gelmektedir. Daha sonraki yıllarda yaşanan çevre ve edinilen deneyimler bu eğilimleri biçimlendirmektedir. Örneğin, doğuştan zor yaradılıştan olan bir birey, yaşantılarının sonucunda farklı bir kişilik sergileyebilmektedir. Bu yönüyle biyolojik etmenleri çevresel etmenlerden ayırt edebilmek oldukça güç olmaktadır.

Çevresel etmenler: Çevresel etmenler bireyin davranışlarında etkili olan her çeşit olaylardır ve ev ve okul ortamlarıyla yakından ilişkilidir (Eripek, 1998). Bu yönüyle çevresel etmenler okul etmenleri ve aile etmenleri olarak iki grupta ele alınmaktadır.

Aile Etmenleri: Birey, yaşamının ilk yıllarını ev ortamlarında ailesiyle geçirmektedir. Bu yıllar aynı zamanda bireyin kişilik özelliklerinin biçimlendiği yıllardır ve ailenin bireye yönelik davranışları, bireyin kişilik yapısının temelini oluşturmaktadır (Eripek, 1998). Ailenin olumlu ve yapıcı davranış ve yaklaşımları bireyin pozitif davranışlar geliştirmesine yardımcı olduğu gibi bunun tersine olumsuz ve yıpratıcı davranış ve yaklaşımlar bireyin problem sayılabilecek negatif davranışlar geliştirmesine neden olduğu biline bir gerçekliktir.

Okul Etmenleri: Bireyin duygusal gelişiminde aile yaşantısının yanı sıra okul yaşantısının önemli oranda etkili olduğu bilinmektedir. Okul ortamı birey için aileden sonra yeni bir psikolojik ortamdır ve okul arkadaşları, öğretmen davranış ve yaklaşımları, okul kuralları ve okul çalışmaları bireyin duygu ve davranışlarının şekillenmesine neden olabilmektedir. Bunun yanında bireyin okul başarısı ya da başarısızlığının duygu ve davranış gelişimini etkilediği yapılan araştırmalar göstermektedir.

Öğretmenlere Öneriler:

1. Çocuktan beklenen davranışlar açıklanmalıdır.
  2. Öğretmen beklentilerini çocuğa iletirken açık ve sakin olmalıdır.
  3. Öğrenci davranışlarının uygun ve tutarlı sonuçları olması sağlanmalıdır. Uygun davranışlar hemen görülmeli ve pekiştirilmelidir.
  4. Öğretmen çocuğun davranışına ve akademik performansına ilişkin gerçekçi beklentilere sahip olmalıdır. Öğrenci başarılı olma duygusunu yaşayabilmeli ve başarısıyla övünmesini bilmelidir.
  5. Öğretmen çocuğun duygularını ve ondan uyumsuz davranışlara neden olacak çevre koşullarını iyi bilmelidir. gerekirse değiştirmeye çalışmalıdır.
  6. Sınıfta sevgi ve güven ortamı hakim olmalıdır. Bu ortamda çocukların uygun davranışların gelişmesi daha kolay olmaktadır.
- Gerektiğinde sınıftaki öğrencilerin uygunsuz davranışları için uzman görüşüne başvurmalı, uzmanla işbirliğinin yolları aranmalıdır